

Szakmai beszámoló
Gólem Színház és Zsidó Előadóművészeti Központ
2022. szeptember 1. - 2023. augusztus 31.

Előzmények

2019 őszén az Erzsébetvárosi Önkormányzat közgyűlése közszolgáltatási szerződés keretében egyhangúlag megszavazott egy 485 nm-es (+530 nm pince) helyiséget számunkra a Csányi u. 3. szám alatt. Az intézményt terve évek óta kidolgozás alatt volt és kifejezetten a történelmi zsidó negyed falain belül kívántuk létrehozni, működését nonprofit keretek között képzeljük el, ahol az intézmény egyes profitot termelő részei (pl. vendéglátóhely) a pályázati forrásokkal és hazai és külföldi támogatói bázissal közösen biztosítják a fenntartható működési kereteket..

Az épületrészt teljesen letisztítva, működő közművekkel adta át számunkra az önkormányzat 2019 őszén. A végső forma kialakítása, a színházterem, a fenntartható működés alapját jelentő vendéglátóegység technikai és eszközfelszerelése, a víz-villany-fűtésszerelési munkálatok, burkolás stb. egy egyszeri, nagyobb összegű beruházást igényelt. A nyitást a forrásteremtés sikerességétől is függően 2020 őszére terveztük, végül a járványhelyzet ezt a tervünket felülírta, a Központ 2021. októberében nyitotta meg kapuit. Jelen beszámolóinkban az első, már teljes egészében működő évről tudunk hírt adni.

A GÓLEM KÖZPONT FELÚJÍTÁSÁNAK FOLYTATÁSA

Tavalyi beszámolóinkat azzal zártuk, a megnyitás mellett a hátsó terek (raktárak, színészöltöző) az évad során még tovább épültek és szépültek, lassanként mindennek, díszleteknek, jelmezeknek, kellékeknek és műhelynek is méltó helye lesz a Központban. A jelen beszámoló időszakában befejeződött a színészöltöző kialakítása és a társalgó részben a nyugodt irodai munkának helyet biztosító galéria is épült. Az utcafronton a még nagyon rossz állapotban lévő és rosszul szigetelt maradék nyílászárók (2 nagy ablak és 1 duplaszárnyú ajtó) is cserére kerültek, bízunk benne, hogy ezzel az energiahatékonyság terén is jelentős javulást érünk el a téli időszakban. Az akadálymentes új bejáratot egy korábban elnyert Előadóművészeti többlettámogatási nyertes pályázatnak köszönhetően tudtuk megvalósítani. A hátsó raktárterület is új funkciót kapott egy különleges együttműködésnek köszönhetően, ezt az 1./4. pontban mutatjuk be részletesen.

A GÓLEM SZÍNHÁZ SZAKMAI PROGRAMJA AZ IDŐSZAKBAN

Az év adatai számokban:

1. a tárgyévben tartott összes előadás száma: 115
 2. az összesből saját helyen, a Gólem Színház és Zsidó Előadóművészeti Központban tartott előadások száma: 114
 3. az összesből vendéjátékban megvalósult előadások száma: 1
 4. az összesből befogadott előadások száma: 43
 5. a tárgyévben tartott előadások nézőinek száma: 7329 fő
 - 5.1. kerületi lakos kedvezményrel eladott jegyek száma: 72 darab
- (Úgy érezzük, ez a kedvezményprogram még nem találta meg hatékonyan a kerület lakosait, ennek népszerűsítésére a következő évadban a kerületi kommunikációs csatornákkal együttműködve szeretnénk nagyobb hangsúlyt fektetni)

I. BEMUTATÓK ÉS TOVÁBBJÁTSZOTT ELŐADÁSOK, SZÍNHÁZI PROJEKTEK

I.1. ÚJ BEMUTATÓK A BESZÁMOLÓ IDŐSZAKÁBAN

I.1.1. JOSHUA HARMON: ROSSZ ZSIDÓK

Bemutató időpontja: 2022. október 6.

<https://golemkozpont.hu/repertoar/rossz-zsidok/>

A színdarabot tíz évvel ezelőtt mutatták be az Off Broadway-n, ahol számos díjat söpört be. Szereplőink olyan fiatal new york-i zsidók, akik bár rokonságban állnak, mégsem hasonlítanak egymásra semmiben. Választásunk azért esett a Rossz zsidókra, mert kendőzetlenül mutatja be a

fiatal generáció viszonyát a zsidósághoz, identitáskeresésüket és gyökértelenségüket. A komédia valójában túlmutat azon, hogy ki öröklí a nagypapa nyakláncát: Azt a kérdést teszi fel, hogy hogyan viszonyulnak a mai zsidó fiatalok a múlthoz, és azokhoz a nagy horderejű eseményekhez, melyek valamilyen formában meghatározzák zsidó identitásukat, ám az ő szempontjukból oly régen történtek, hogy a világról alkotott képüket már aligha határozhatják meg.

Szereplők: Kanyó Kata (e.h.), Kádár Kinga (e.h.), Hencz András, Kerekes Márton

Fordító és dramaturg: Németh Virág

A rendező munkatársa: Kóti Eszter

Produkciós vezető: Tóth Péter

Rendező: Borgula András

I.1.2. ETGAR KERET/CSERI HANNA: KÓCOS MACSKAEMBERKÖLYÖK

<https://golemkozpont.hu/repertoar/kocos-macskaember-kolyok/>

Előadásunk Etgar Keret 2020-ban megjelent mesekönyve alapján készült, igazi családi előadásként. Az

állatkertben magára hagyott kislány története korunk egyik legnagyobb problémáját vizsgálja: a munka és a család között egyensúlyozó szülői hibákat, az odafigyelés hiányát állítja pellengérre, miközben felhívja a figyelmet arra is, hogy a gyermekünkkel töltött időt nem pótolhatjuk a jövőben. Ezt az általános jelenséget sokan sokféleképpen vizsgálták már, A kócos macskaemberkölyök különlegessége abban rejlik, hogy ezúttal a gyermeki fantázián keresztül nyerhetünk bepillantást abba, mit várnak tőlünk a kicsik. Ezt az egyedi, sajátos világot az élőszereplős és a bábszínházi technika keverésében már bizonyított alkotók varázsolják elénk.

Szereplők: Bognár Anna, Csarkó Bettina, Dajka Szúra Szeréna, L. Nagy Attila

Látványtervező: Virág Vivien

Dramaturg: Zrínyifalvi Eszter

A rendező munkatársa: Kóti Eszter

Produkciós vezető: Tóth Péter

Szöveg, zene és rendezés: Cseri Hanna

I.1.3. SZORÍTSD MEG A KEZEM

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szoritsd-meg-a-kezem/>

Bemutató időpontja: 2023. március 31.

Marianna D. Birnbaum Mici forgatókönyve és Apu című elbeszéléseiből színpadra adaptálta: Borgula András

Rendező: Borgula András

Színészek: Egri Márta, Péter Kata

Vajon igaz a mondás, hogy sosem késő?

Anyu, szorítsd meg a kezem, ha hallod, amit mondok – ismételteti egy kétségbeesett nő egy kórteremben, kómában fekvő édesanyja ágya mellett. Anyu nem válaszol,

pedig talán nem öntudatlan, talán meg tudná szorítani a kezét, hiszen hallja, amit mond – csak úgy dönt, hogy nem teszi. Ők ketten sosem tudtak kommunikálni egymással, miért pont most kezdenék el?

Valahol, valamikor márpedig el kell kezdeni. Mici, a magyar-zsidó asszony, és Daisy, a lánya, aki eddigre már ízig-vérig amerikai, beszélgetni kezdenek. A

lány nem tudja, hogy az anya mindent hall, az anya nem tudja, hogy a lány korábban mit hallott. Most, az öntudatlanságban, a halál küszöbén, végre megpróbálnak egymásra figyelni. Vajon igaz a mondás, hogy sosem késő?

Marianna D. Birnbaum irodalom- és kultúrtörténész, aki évtizedekig a kortárs magyar irodalom nagyköveteként tevékenykedett az Egyesült Államokban, egyszer csak úgy döntött, megírja a szülei történetét. Hogyan bántak édesanyjával az országok, az évtizedek, az emberek. Hogyan bánt vele a férje, és hogyan bánt vele ő maga.

Ez egy igaz történet. De nem csak az ő igaz története.

Számtalan 20. századi anya és lánya története, akik nem tudtak meglenni egymással, de nem akartak meglenni egymás nélkül.

Történet egy anyáról és egy anya lányáról, történet az átveszekedett évtizedekről, történet arról, hogyan hagyja el egy ország a polgárait, aztán a polgárai egy országot, történet egy egyszerűnek hitt emberi kapcsolatról, történet a múltról, történet a múlt férjéről, férjről és apáról, történet a szeretetről, történet a történetekről.

I.1.4. LEV TAHOR – TISZTA SZÍV (a Gólem Ifjúsági Társulat és Tanoda bemutatója)

Bemutató időpontja: 2023. április 28.

Rendező: Németh Virág

<https://golemkozpont.hu/repertoar/lev-tahor-tiszta-sziv/>

Dokumentumdráma igazságok és hazugságok alapján.

1962. november 5-én Jeruzsálemben megszületett a Megváltó. Vagy legalábbis Shlomo Helbrans, wannabe* Messiás, a Lev Tahor (Tiszta szív) nevet viselő zsidó szekta (jajj jajj, akarjuk mondani, vallási közösség) későbbi megalapítója, a tálbok barátja, tévedésből letartóztatott gyerekrabló, csodarabbi, titkosügynökök által üldözött menekült, férj, apa, legjobb férj, legjobb apa, legjobb zsidó; maga a tiszta szív. Tiszta szívét vitte magával Izraelből Amerikába, Amerikából Kanadába, Kanadából Guatemalába, Guatemalából Mexikóba, Mexikóból a sírba. Aztán a fia, Nachman visszavitte a szívet Guatemalába. Reméljük, nem szó szerint... Bár nehéz elhinni, de előadásunk egy valós eseményeket feldolgozó dráma; korabeli dokumentumok, a túlélők és jelenleg is aktív tagok interjúi, újságcikkek, periratok és bírósági vallomások alapján, a társulat tagjainak improvizációiból összeállított abszurd, egyszersmind ijesztő utazás egy ember elméjébe.

Csak saját felelősségre kísérjete el minket ezen az úton.

**„lekicsinylő kifejezés azokra, akik elszántan törekednek olyanná válni, amihez képességeikkel, jártasságukkal, illetve tudásukkal gyakorlatilag nem érhetnek fel.” (szomagyarito.hu)*

Alkotók:

BAGOLY ANDRÁS
DAJKA SZÚRA SZERÉNA
ERBSZT ANNA
FALUSI CSENGE
KALMÁR EMMA
KEREKES MÁRTON

LENDVAI PÉTER
MACH MÁTÉ
NÉMETH VIRÁG
PÁLI SZABOLCS
SEFEL REBEKA
URMAI BLANKA

I.2. TOVÁBBJÁTSZOTT ELŐADÁSOK

Vinnai András: Lefitymálva

<https://golemkozpont.hu/repertoar/lefitymalva/>

Németh Virág-Borgula András: Szakácskönyv a túlélésért

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szakacskonyv-a-tulelesert/>

Kiss-Maros-Nényei-Szabó: Kiválasztottak

<https://golemkozpont.hu/repertoar/kivalasztottak/>

Anat Gov: Jaj, Istenem

<https://golemkozpont.hu/repertoar/jaj-istenem/>

Micsoda csoda! (GóleMese)

<https://golemkozpont.hu/repertoar/golemese/>

David Ives: Ismerős történet

<https://golemkozpont.hu/repertoar/ismeros-tortenet/>

Értelem és érzelem

<https://golemkozpont.hu/repertoar/ertelem-es-erzelem/>

Németh Virág: Az utolsó velencei kalmár

<https://golemkozpont.hu/repertoar/az-utolso-velencei-kalmar/>

Vircsaft

<https://golemkozpont.hu/repertoar/ismeros-tortenet/>

Németh Virág: Szalonklára

<https://golemkozpont.hu/repertoar/szalonklara/>

Ladislav Fuks: Mundstock úr

<https://golemkozpont.hu/mundstock-ur>

I.3. Befogadott előadások

I.3.1. Ladislav Fuks: Mundstock úr - a FreeSzfe és a Gólem Színház közös produkciója

https://tixa.hu/thealter_mundstock_ur_20220804

I.3.2. Dobray Sarolta: Üvegfal

<https://golemszinhaz.jegy.hu/program/dobray-sarolta-uvegfal-133531>

I.3.3. Apertúra társulat Tantermi Fesztiválja - 7 előadás

URKAINA

Hamlet

Merle: Hűség

Kosztolányi: Ki vele, Néró!

Petőfi: Az apostol

anyegin.hu

Szophoklész: Antigoné

I.3.4. Apertúra Társulat alábbi előadásai:

Cucli

Nekem is jár a kávé! - stand up Göttinger Pállal

Béke! - Apertúra Társulat

Rebellisek

Felhőkakukkvár

Hidegpont

I.3.5. Jég-doktrínák - variációk a náci retorikára - 40. variáció - a szegedi
Metanoia Artopédia vendégelőadása

I.3.6. Zoë Aqua: In Vald Árájn (A rengetegbe) - koncert

In Vald Arayn, azaz Be az erdőbe – ezzel az Erdélyre utaló címmel mutatta be Zoë Aqua amerikai hegedűs, zeneszerző új albumát, amelyen a zsidó zenei hagyomány többek között a kalotaszegi legényessel vagy a román dojnával találkozik. Miközben erdélyi és magyarországi zenészekkel dolgozott az albumon, Fulbright-ösztöndíjas muzikológusként Kolozsvár környéki falvakat keresett fel, hogy megtudja, hogyan jutottak a zenei tudás birtokába az itt élő zenészek.

I.3.5. Play Strindberg - a Budapesti Ensemble társulatának német nyelvű előadása

I.3.6. Kafka fia - Bezerédi Bendegúz rendező hallgató vizsgaelőadása

I.3.7. Királyhegyi Pál: Első kétszáz évem

I.4. Egy különleges befogadás - új színházi tér

Mivel a Gólem Színház hisz az összefogás erejében, az idei évadban egy újfajta „befogadást” is véghez vittünk. Az újonnan alakult, Benkó Bence vezette Apertúra Társulat otthonra talált a Gólem Központ épületében. A jelenlegi körülmények között az együttműködés a legfontosabb eszközünk, a közös élettér, a közös tapasztalatok segítenek minket abban, hogy inspirálódjunk egymás munkájából, hogy a különbözőségeink ne hátrányt, hanem előnyt jelentsenek művészi munkásságunkban és hétköznapijainkban is. Emellett az sem elhanyagolható, hogy a közönségszervezésben is vérfrissítést jelenthet a keresztközönség. A beszámoló időszakában a saját használatukra készülő tér még felújítás alatt állt, ezért előadásait december 31-ig a Gólem Központ már meglévő színháztermébe fogadtuk be.

A Gólem Központban így az utolsó, eddig raktárként használt tér is felújításra került és 2023. júniusában ünnepélyesen is megnyílt a Benkó Tibor terem a Gólem Központon belül.

<https://www.erzsebetvaros.hu/articles/apertura-uj-szinhaz-erzsebetvarosban>

II. VENDÉGJÁTÉKOK

II./1. A Rossz zsidók vendégjátéka - Synergy Fesztivál, Újvidék-Szerbia - 2022. december 18.

II./2. A Rossz zsidók vendégjátéka Kővágóörsön a zsinagóga kertjében - 2023. augusztus 7.

III. DÍJAK

III./1. Kócos macskaemberkölyök - Legjobb ifjúsági előadás (Kritikusok Céhe, 2022/23 évad)

III./2. Vircsaft - Legjobb rendezés (Vidor Fesztivál 2022, Nyíregyháza)

IV. SZÍNHÁZI NEVELÉSI TEVÉKENYSÉG

Ifjúsági tagozat - a GIT

A 2018/19-es évadtól a Gólem Stúdió ifjúsági tagozattal bővült, tucatnyi lelkes, tehetséges gimnazista csatlakozott programunkhoz. A tehetséges fiatalokkal olyan magas színvonalon folyik a munka, hogy 2020. őszétől GIT néven Gólem Ifjúsági Társulattá alakulva, képzési programjuk beszédtechnikai és egyéb szakmai órákkal bővült, előadásaik repertoárra kerülve a Gólem Központ állandó műsorára kerültek megcélózva ezzel az ifjúsági közönségréteget. Az időszakban új bemutatót is tartottak (Lev Tahor) és rendszeres szakmai foglalkozásokon vettek részt heti 2-3 alkalommal.

V. GAZDÁLKODÁS, EMBERI ERŐFORRÁSOK

A pandémia utáni sikeresnek mondható újraépítkezést sajnos az energiaköltségek jelentős emelkedése és a megnövekedett infláció rombolta le ismét. A rezsizsámláink többszörösére emelkedtek, amit sem többletmunkával, sem a jegyárak némi emelésével nem tudunk kompenzálni, az emelt jegyárakat egyre nehezebben fizeti ki a közönségünk is. A helyzet a területen egyre aggasztóbb, az emberfeletti munkamennyiség és az állandó újraszervezés és újratervezés egyre bizonytalanabbul tudja fenntartani a működésünket. Sajnos az EMT működést kiegészítő támogatási kategóriájában idén sem nyertünk támogatást, ami a megszűnés küszöbére tolta működésünket. Az egykori TAO-támogatási forrás teljes eltűnését sajnos semmilyen más csatornából nem tudjuk pótolni. Ennek ellenére igyekszünk szívós és kitartó munkával fennmaradni, a vendéglátó vállalkozási lábat is tovább fejleszteni, ezért az ebédmenü, illetve színházi büfé funkció mellett már reggelivel is várjuk vendégeinket.

V.1. Emberi erőforrások

Az emberi erőforrás az egyik olyan terület, ami a legnagyobb kihívást jelenti továbbra is a működésben. Ennek a nehézségnek az áthidalása sajnos csak többlet működési támogatás esetén tudna megvalósulni, bízunk benne, hogy a következő támogatási időszakban sikerül ezt elérnünk. Sajnos továbbra is sokszor a kiégés szélén a csapat,

mindenki legalább 1,5-2 ember munkáját végzi, a művészeti vezető és ügyvezető inkább 3-4 emberét egyszerre. Az őszi évadkezdéshez azonban a csapatot is meg kellett újra erősíteni, a játszóhely üzemeltetéséhez elengedhetetlenül fontos munkatársakat újra visszafoglalkoztattuk, de kérdés, meddig tudjuk fedezni ennek költségeit.

Az egyesület jelenleg 11 fő állandó munkaviszonyban bejelentett munkatárssal, valamint folyamatos vállalkozási szerződéssel dolgozó szakemberekkel, az egyes produkciók idejére csatlakozó alkotókkal és közreműködőkkel működött. Ez a még mindig kis létszám a működésünket nagyon megnehezíti, de amíg a működési támogatási forrásaink nem növekednek, sajnos nem tudjuk a munkatársi létszámot növelni.

Nagy hangsúlyt fektettünk az elmúlt években az önkéntes munkaerő bevonására is, regisztrált önkéntesfogadó szervezet vagyunk, és kialakítottunk egy szűk, 15 fős önkéntes csapatot, akik ellátják a jegyszedés, nézőtéri felügyelet, könnyebb díszletépítés, kérdőíves közönségmérés feladatait.

V.2. Források a jegy és forgalmazási bevételeken túl

A Gólem alapítása óta egyesületi formában működik, 2008-tól közhasznú besorolással, melyet az új törvényi előírásoknak megfelelően is sikerült megújítani. Működési és produkciós költségeink előteremtésénél az alapgondolat a több lábon állás. Egyrészt minden számunkra szóba jöhető hazai és külföldi pályázati és egyéb támogatási lehetőséggel igyekszünk élni. Továbbra is partnerszervezői voltunk a 2022 novemberében zajló 12. Budapesti Zsidó és Izraeli Filmfesztivál rendezvények.

A beszámoló időszakában támogatást nyertünk el:

- a Nemzeti Kulturális Alap új produkciós és forgalmazási pályázatán,
- a KIM Kiemelt színházi célok és működési támogatás pályázatain
- a Kulturális bérfejlesztési támogatási programban
- a Magyar Zsidó Örökség Közalapítvány (MAZSÖK), Magyar Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) és Mozaik Hub működési és projekt pályázatain
- az Erzsébetvárosi Önkormányzat működési támogatást is nyújtott számunkra a helyiség biztosításán túl. illetve A zsidó Budapest 150 éve programsorozat több elemének megvalósítására is kaptunk projekt támogatást.

VI. GÓLEM FESZTIVÁL - A ZSIDÓ KULTÚRA EURÓPAI NAPJA

A hagyományteremtés jegyében évadnyitó fesztivált tartottunk a zsidó kultúra európai napján, azaz szeptember első vasárnapján 2022. szeptember 4-én. Ezen a napon két színházi előadással, felolvasásokkal, tárlatvezetésekkel vártuk és zsidó gasztronómiai különlegességekkel vártuk közönségünket.

VII. Együttműködés a Csányi5-tel (Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár)

A Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tár és a Gólem Központ a közvetlen szomszédság miatt is szoros kapcsolatokat ápol. A közös gondolkodás és stratégiai tervezés mellett a Gólem Színház Közhasznú Egyesület irányításával és az Erzsébetvárosi Önkormányzat anyagi

támogatásával 2022 szeptemberében megnyílt Hircz Kávéház egész évadban zsidó gasztronómiai finomságokkal várta a Történeti Tár rendezvényeinek látogatóit.

VIII. KÖZREMŰKÖDÉS A ZSIDÓ BUDAPEST 150 ÉVE PROGRAMSOROZAT SZERVEZÉSÉBEN

Az előttünk álló évben Budapest 150. születésnapjának ünneplése kiemelt hangsúlyt kap a fővárosban. Az ehhez kapcsolódó A zsidó Budapest 150 éve programsorozat egyes elemeinek megtervezésében és megvalósításában a Gólem Központ aktívan résztvett a beszámoló időszakában már 2022. őszétől kezdve. A legnagyobb erővel a rendezvénysorozat nyitó eseményén (KULTUTCA) dolgoztunk az önkormányzattal együttműködésben a beszámoló időszakában, ami szeptember 3-án egy nagyszabású kortárs zsidó kulturális és művészeti utcafesztivál lesz az erre a napra sétálóutcává alakuló Csányi utcában. Ennek a programsorozatnak a népszerűsítésére alkottuk meg a Mázlista nevű kvízzjátékot is, mely több rendezvényre (Izrael nap, Pozsonyi Piknik, Civil Korzó stb.) is kitelepülve hirdeti az erzsébetvárosi eseménysorozatot és egyben szélesíti az emberek zsidó kulturális ismereteit.

Budapest, 2023. augusztus 30.

Borgula András

Gólem Színház Egyesület

Gólem Színház Közhasznú Egyesület
2721 Pilis, Újerdő út 5.
Adószám: 18187135-2-13
Szsz.: 16200010-10074668